

Orta ve İleri Yaşlardaki Kadınlarda Depresyon Belirtileri Sıklığı ve Etkileyen Faktörler*

Dr. Yasemin AÇIK¹, Dr. Leyla GÜNGÖR¹, Dr. Murat KULOĞLU²,
Dr. Murat ATMACA², Dr. M.Yüksel GÜNGÖR³,
Dr. A. Ferdane OĞUZÖNCÜ¹,

Fırat Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı¹ ve Psikiyatri² Anabilim Dalları, ELAZIĞ
³ İl Sağlık Müdürlüğü Ana-Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Merkezi, ELAZIĞ

- ✓ Depresyon, temel sağlık hizmetlerindeki yaygınlığı kadar, sonuçlarıyla da önemli bir halk sağlığı sorunudur. Yapılan klinik ve epidemiyolojik çalışmalara göre depresyon kadınlarda daha sık görülmektedir. Bu çalışmada, Elazığ Yenimahalle Eğitim, Araştırma Sağlık Ocağı (YMEASO) bölgesinde yaşayan orta ve ileri yaşlardaki kadınlarda depresyon belirtileri yaygınlığı ve etkileyen faktörleri tespit etmek amaçlanmıştır. Sağlık ocağı bölgesinde yaşayan orta ve ileri yaştaki 6213 kadının 361 tanesi randomize sayılar cetvelinden yararlanılarak seçilmiş, tekrarlayan ziyaretlerle 346'sına (%95.8) ulaşılmıştır.

Katılan her kadına Hamilton Depresyon Derecelendirme Ölçeği (HDDÖ) uygulanarak 14 ve üzeri puan alanlar depresyon belirtili olarak kabul edilmiştir. Araştırma sonucunda 113 (%32.6) kişi depresyon belirtili olarak bulunmuştur. Çalışmamızda depresyon belirtileri boşanmış ya da eşi ölmüş kadınlarda daha fazla görülmekte (p=0.006) olup, 35-39 yaş grubu kadınların %25.7'sinde, 70+ yaş gruptaki kadınların %57.1'inde depresif belirtiler mevcuttu. Kronik hastalığı olan kadınların %43.0'ında, ölen çocuk hikayesi olan kadınların %41.4'ünde, herhangi bir okul mezunu olmayan kadınların %36.4'ünde depresyon belirtileri mevcuttu.

Sonuç olarak; YMEASO bölgesinde yaşayan orta ve ileri yaştaki kadınlarda depresyon belirtileri sık görülmektedir ve eğitim, medeni durum, aylık gelir, kronik hastalık ile ölen çocuk hikayesi varlığı gibi faktörlerden etkilenmektedir. Bu nedenle birinci basamak sağlık hizmetlerinde çalışan sağlık personeline depresyonun tanı ve tedavisine yönelik eğitim verilmesi önemli bulunmuştur.

Anahtar kelimeler: Kadın, depresyon, etkileyen faktörler

- ✓ **Depression Symptoms Prevalance and Affecting Factors in Middle and Elder Aged Women Who Live in Elazığ Yenimahalle Training and Research Health Department**

Depression is a significant public health problem in respect to its prevalence as well as its consequences. As to the clinical and epidemiological studies, depression is more frequently encountered in females. In this study, it has been aimed to determine the depression symptoms prevalence and affecting factors in middle and elder aged women who live in Elazığ Yenimahalle Training and Research Health Department region. Among 6213 middle and elder aged women who lived in the Health Department region, 361 were selected with Randomized Numbers Scale and 346 of them (95.8) were attained in recurring visits.

Each women participated in the study were applied Hamilton Depression Grading Scale and those who got 14 or more points were accepted as showing depression symptoms. At the end of the research 113 women (32.6%) were accepted to show depression symptoms. According to our study, depression symptoms were more frequently encountered in the women who were divorced or whose husbands died (p=0.006), and 25.7% of the 35-39 year-old women; 57.1% of the 70+ year-old women showed depression symptoms. Depression symptoms

* 8. Ulusal Halk Sağlığı Kongresi'nde poster-bildiri olarak sunulmuştur.

existed 43.0% of women who suffered from a chronic disease, 41.4% of them who had a dead child story; and 36.4% of them who weren't a school graduate.

Consequently, in the middle and elder aged women who live in YMTRHD region, depression symptoms are frequently encountered, and are affected with such factors as education, marital status, monthly income, chronic illness and the existence of dead child story. For this reason, it has been found important that the health personnel who work in the first-degree health services should be given education about the diagnose and treatment of depression.

Key words: Women, depression, affecting factors

GİRİŞ

Günümüzde psikiyatrik sorunlar hem bireysel, hem de toplumsal boyutta önemli bir halk sağlığı problemi haline gelmiştir. Tıbbi yardım için başvuran hastaların önemli bir bölümünde ilaç kullanmayı gerektirecek düzeyde psikiyatrik sorun bulunmaktadır. Psikiyatrik bozukluklar içinde en sık görülenlerden biri de depresyondur⁽¹⁾.

Depresyon, derin üzüntülü bir duygulanım ile birlikte durgunluk, değersizlik, güçsüzlük, isteksizlik, karamsarlık duygu ve düşüncelerini içeren; bunun yanı sıra konuşma ve hareketlerde yavaşlama gibi belirtilerle giden bir duygu durum bozukluğudur⁽²⁾.

Cinsiyet, aile öyküsü, stresli yaşam olayları, hayal kırıklıkları, aile işlev bozuklukları, yetersiz anne-baba bakımı, erken olumsuz yaşantılar, bağımlı ve obsesif özellikler gibi kişilik özellikleri, güvenli olmayan bağlanma stili, kronik psikiyatrik ve bedensel hastalık, sosyal destek azlığı gibi çeşitli risk etkenleri major depresyona öncüdürler ve hastalığın sonucunu etkilerler⁽³⁾.

Erişkinlerin yaklaşık 1/5'inin yaşamları boyunca en az bir kez depresyon geçirme riski bulunduğu öne sürülmektedir⁽⁴⁾. Depresyon insidansı sağlık ocaklarına başvuran hastalarda da fazladır⁽¹⁾. Depresyonun yaşam boyu prevalansının erkekler için %8-12, kadınlar için %20-26 dolaylarında olduğu öngörülmektedir⁽⁵⁾. Depresyon yaşamı tehdit eden bir hastalık olarak görülmelidir. Çok sayıda çalışmanın, depresyondaki hastaların yaklaşık %15 kadarının sonunda intihar ettiğini bildirmesi⁽⁵⁻⁷⁾ bu hastalığın doğru bir biçimde tanımlanmasının ne denli önemli olduğunu göstermektedir.

Vakaların büyük çoğunluğunda başlangıç yaşı 20 ila 50 arasında olup, ortalama başlangıç yaşı 40'tır. Kadınlarda 35-45 yaşları arasında, erkeklerde 55-70 yaşları arasında pik yapmaktadır⁽¹⁾.

Bu çalışmada; Elazığ Yenimahalle Eğitim, Araştırma Sağlık Ocağı bölgesinde yaşayan orta ve ileri yaşlardaki kadınlarda depresyon belirtilerinin sıklığı ve bu belirtilerin ortaya çıkmasında etkili olan etkenlerin araştırılması amaçlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Elazığ Yenimahalle Eğitim, Araştırma Sağlık Ocağı bölgesinde yaşayan orta ve ileri yaşlardaki kadınlarda depresyon belirtileri, sıklığı ve bu belirtilerin ortaya çıkmasını etkileyen faktörleri tespit etmek amacıyla yapılan bu çalışmada; sağlık ocağı bölgesinde yaşayan orta ve ileri yaş grubundaki toplam 6213 kadının 361 tanesi, randomize sayılar cetvelinden yararlanılarak seçilmiştir. Seçilen kadınlar sağlık ocağına davet edilmiş ve tekrarlayan ziyaretlerle 346'sı (%95.8) sağlık ocağına gelebilmiştir. Her sağlık evi nüfus büyüklüğüne göre örnekleme temsil edilmiştir.

Örnekleme büyüklüğüne karar verilirken;

$$n = \frac{Nt^2 pq}{d^2 (N-1) + t^2 pq}$$

formülünden yararlanılmıştır (olayın görülme olasılığı p=%20 t=1.96 ve d=0.04 olarak alınmıştır.).

Bilgiler, sağlık ocağı bölgesinde yaşayan orta ve ileri yaştaki kadınlarla yüz yüze görüşülerek ve anket tekniği kullanılarak elde edilmiştir. Anketler Fırat Üniversitesi Psikiyatri

Anabilim Dalından iki öğretim elemanı tarafından ve Halk Sağlığı Anabilim Dalından üç öğretim elemanın yardımıyla uygulanmıştır. Depresyon belirtilerini değerlendirmede Hamilton Depresyon Derecelendirme Ölçeği (HDDÖ) kullanılmıştır. HDDÖ 17 maddeden oluşan ve görüşmeci tarafından değerlendirilen geçerli ve güvenilir bir ölçektir⁽⁸⁾. HDDÖ'ne göre değerlendirme; 0-13 depresyon yok, 14-27 hafif düzeyde depresyon, 28-41 orta düzeyde depresyon, 42-53 şiddetli düzeyde depresyon şeklindedir⁽⁸⁾.

Elde edilen veriler SPSS programına kaydedilmiş, hata kontrolleri, tablolar ve istatistiksel analizler bu program aracılığıyla yapılmıştır. İstatistiksel analiz yöntemi olarak Lojistik Regresyon ve t testleri kullanılmıştır.

BULGULAR

Kadınların yaş ortalaması 49.6 ± 10.4 yıldır. 277 (%80.1) kadının herhangi bir sağlık güvencesi vardır.

İlk evlenme yaşı ortalaması 18.0 ± 3.7 yıl idi. Evli kadınların yaşayan çocuk ortalaması 3.8 ± 1.5 ölen çocuk ortalaması ise 0.78 ± 1.10 dir. Evli kadınların 157 (%46.17)'sinin ölen çocuğu vardır. Ölen çocuğu olan kadınların; 91 (%26.3)'inin 1, 43 (%12.4)'ünün 2, 12 (%3.5)'sinin 3, 9 (%2.7)'unun ise 4-6 arası ölen çocuğu vardı.

Kadınların 58 (%16.7)'i halen sigara içmekte, bir (%0.9) kişi ise alkol kullanmaktadır. Çalışmaya alınan kadınların 205 (%59.2)'inin anne ve babası ölmüştür. 26 (%7.5) kadının sadece babası, 7 (%2.0) kadının ise sadece annesi ölmüştür. Ebeveynlerini kaybeden kadınların; 158 (%77.1)'i erişkin dönemde, 19 (%9.2)'u erken çocukluk döneminde (ilk 5 yaşta), 31 (%15.1)'i ise çocukluk döneminde kaybetmişlerdir.

Çalışmaya alınan kadınların bazı demografik özellikleri Tablo I'de verilmiştir.

Kadınların 114 (%32.9)'ü kendilerinde bir veya daha fazla kronik hastalık olduğunu ifade etmiştir. Çalışmaya alınan kişilerin 70 (%20.2)'inde hipertansiyon, 24 (%6.93)'ünde diabet vardır.

Tablo I. YMEASO Bölgesinde Yaşayan Orta ve İleri Yaşlardaki Kadınların Bazı Demografik Özellikleri.

Demografik özellikler	Sayı	%
Yaş grubu		
35-39	74	21.4
40-44	55	15.9
45-49	50	14.5
50-54	62	17.9
55-59	39	11.3
60-64	27	7.8
65-69	25	7.2
70 ve yukarı	14	4.0
Medeni durum		
Bekar	6	1.7
Evli	279	80.6
Boşanmış ya da ayrı yaşıyor	5	1.4
Eşi ölmüş	56	16.2
Çalışma durumu		
Çalışıyor	6	1.7
Ev kadını	334	96.5
Emekli	6	1.7
Eğitim durumu		
Okur-yazar değil	191	55.2
Okur-yazar	26	7.5
İlkokul mezunu	107	30.9
Ortaokul mezunu	10	2.9
Lise mezunu	9	2.6
Üniversite mezunu	3	0.9

HDDÖ'ne göre kadınların; 233 (%67.3)'ünde depresyon belirtileri mevcut değilken, 107 (%31.0)'sinde hafif düzeyde depresyon, 6 (%1.6)'sında orta düzeyde depresyon belirtileri mevcuttu. Ağır depresyon belirtisi bulunan kadın tespit edilemedi.

Çalışmaya alınan 35-39 yaş grubu kadınlarda depresyon belirtileri sıklığı %25.7 iken, 40-44 yaş grubunda %30.9, 60-64 yaş grubunda %44.4 ve 70+ yaş grubunda ise %57.1'dir. Yaş arttıkça depresyon görülme yüzdesi artmakla beraber, istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmamıştır ($p=0.225$, Tablo II).

Çalışmamızda depresyon boşanmış ya da

Tablo II. YMEASO Bölgesindeki Yaşayan Orta ve İleri Yaşlardaki Kadınlarda Depresyon Sıklığını Etkileyen Faktörler.

Etkileyen faktörler	Depresyon semptomları sıklığı						p
	Depresyon belirtileri var		Depresyon belirtileri yok		OR [†]	%95 CI [†]	
	Sayı	%*	Sayı	%*			
Yaş grubu N=346							
35-39	19	25.7	55	74.3	0.61	(0.37-1.03)	0.225
40-44	17	30.9	38	69.1	0.79	(0.46-1.38)	
45-49	13	26.0	37	74.0	0.62	(0.34-1.14)	
50-54	21	33.9	41	66.1	0.91	(0.54-1.53)	
55-59	12	30.8	27	69.2	0.79	(0.42-1.49)	
60-64	12	44.4	15	55.6	1.42	(0.70-2.86)	
65-69	11	44.0	14	56.0	1.39	(0.67-2.88)	
70 +	8	57.1	6	42.9			
Eğitim durumu N=346							
Herhangi bir okul mezunu olan	79	36.4	138	63.6			0.05
Herhangi bir okul mezunu olmayan	34	26.4	95	73.6	1.27	(0.99-1.61)	
Medeni durum N=340**							
Eveli	81	29.0	198	71.0			0.006
Eşi ölmüş veya boşanmış	29	47.5	32	52.5	0.67	(0.51-0.89)	
Kr. hastalık durumu N=340***							
Var	49	43.0	65	57.0	1.38	(1.10-1.75)	0.007
Yok	64	28.3	162	71.7			
Ölen çocuk varlığı N=324****							
Var	65	41.4	92	58.6	1.49	(1.18-1.90)	0.001
Yok	40	24.0	127	76.0			

* Satır yüzdeleridir.

** Bekar olan 6 kişi dahil edilmemiştir.

*** Kronik hastalık durumu bilinmeyen 6 kişi dahil edilmemiştir.

**** Bekar, canlı doğumu olmayan ve bilinmeyenler dahil edilmemiştir.

† OR, Odds ratio; CI, güven aralığı.

eşi ölmüş kadınlarda daha fazla görülmektedir (p=0.006, Tablo II).

Kronik hastalığı olan 114 kadının 49 (%43.0)'unda depresyon belirtileri varken, kronik hastalığı olmayan 226 kadının 64 (%28.3)'ünde depresyon belirtileri vardır (p=0.007, Tablo II).

Ölen çocuk hikayesi olan 157 kadının 65 (%41.4)'inde depresyon belirtileri varken, ölen çocuğu olmayan 167 kadının 40 (%24.0)'ında depresyon belirtileri tespit edilmiştir. Aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (p=0.001, Tablo II).

Eğitim durumuna, kronik hastalığa, ölen çocuk hikayesi olma durumuna göre ortalama depresyon puanları ve depresyon belirtileri varlığına göre ortalama aylık gelir ve ortalama yaşları Tablo III'de verilmiştir.

Depresyon semptomları olan kadınların ortalama aylık gelirleri 74.120.400 (SD=79.46) TL iken, depresyon semptomları olmayan kadınların ortalama aylık gelirleri 101.132.400 (SD=79.46) TL dir (p=0.001, Tablo III). Bu TL değerleri 1999 yılı değerleridir. Dolar bazında günümüz koşullarına uyarlandığında 74.120.400 TL = 201 \$, 101.132.400 ise = 275 \$'dır.

Tablo III. YMEASO Bölgesindeki Yaşayan Orta ve İleri Yaşlardaki Kadınların Eğitim Durumuna, Kronik Hastalığa, Ölen Çocuk Hikayesi Olma Durumuna Göre Ortalama Depresyon Puanları ve Depresyon Belirtileri Varlığına Göre Ortalama Aylık Gelir ve Ortalama Yaşları.

Etkileyen faktörler	\bar{X}	SD	T testine göre P değeri
Herhangi bir okul mezunu olanların ortalama depresyon puanı	9.79	6.21	0.005
Herhangi bir okul mezunu olmayanların ortalama depresyon puanı	11.67	6.81	
Kronik hastalığı olanların ortalama depresyon puanı	12.75	6.57	0.001
Kronik hastalığı olmayanların ortalama depresyon puanı	10.19	6.55	
Ölen çocuğu olanların ortalama depresyon puanı	12.44	6.53	0.000
Ölen çocuğu olmayanların ortalama depresyon puanı	9.56	6.28	
Depresyon belirtileri olanların ortalama aylık geliri	74.120.400	79.46	0.001
Depresyon belirtileri olmayanların ortalama aylık geliri	101.132.400	79.46	
Depresyon belirtileri olanların ortalama yaşı	48.42	9.84	0.003
Depresyon belirtileri olmayanların ortalama yaşı	51.98	11.14	

TARTIŞMA

Çalışmamızdaki kadınların %32.6 (113 kişi)'sında hafif ya da orta düzeyde depresyon belirtileri vardır. 1995 yılında Gölbaşı Sağlık Ocağı'na başvuran yetişkinlerde yapılan bir çalışmada depresyon semptomları sıklığı %12.5, Karataş Beldesi'nde yaşayan 15-49 yaş grubu kadınlarda yapılmış olan bir başka çalışmada ise depresyon semptomu sıklığını yine %12.5 olarak tespit edilmiştir^(9,10). Depresyonun yaşam boyu prevalansının kadınlar için %20-26 dolaylarında olduğu⁽⁵⁾, temel sağlık hizmetlerindeki depresif semptom prevalansı-

nın ise %20-30 arasında değiştiği belirtilmektedir⁽¹¹⁾. Yapılan birçok çalışmada depresif belirtilerin görülme sıklığı %20 civarındadır⁽¹²⁻¹⁴⁾. Bizim çalışmamızda depresyon belirtileri sıklığı Rezaki ve Apan'ın çalışmalarına göre yüksek çıkmıştır. Fakat Zung ve ark. yapmış olduğu çalışmayla uyumludur⁽¹¹⁾.

Çalışmamızda; yaş arttıkça depresyon belirtileri sıklığı artmakla beraber, aradaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı değildir (Tablo II). Apan ve ark. yapmış olduğu çalışmada yaş ile depresif semptomların sıklığı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmıştır⁽¹⁰⁾. Yapılan çalışmalarda depresyonun kadınlarda 35-45 yaşları arasında, pik yaptığı belirtilmektedir^(1,3). Çalışmamızda depresyon belirtilerinin sık görüldüğü orta ve ileri yaşta kadınları kapsaması nedeniyle istatistiksel olarak fark görülmemiş olabilir.

Herhangi bir okul mezunu olmayan kadınlarda depresyon belirtileri daha fazla görülüyordu (Tablo II, p=0.05). Apan ve ark. yapmış olduğu çalışmada eğitim durumu ile depresyon arasında ilişki bulunamamıştır⁽⁹⁾. Zung ve ark⁽¹¹⁾ ile Crum ve ark.⁽¹⁵⁾'lerinin yapmış olduğu çalışmalarda soyoekonomik ve eğitim seviyesi düşük olanlarda depresyon belirtilerinin daha fazla görüldüğü belirtilmiştir.

Araştırmamızda depresyon belirtileri; boşanmış ya da eşi ölmüş kadınlarda (p=0.005, Tablo II), kronik hastalığı (%43.0) olan kadınlarda (p=0.007, Tablo II) ve ölmüş çocuk hikayesi olan (%41.4) kadınlarda (p=0.001, Tablo II) daha sık görülmekteydi. Boşanmış, dul ya da eşinden ayrı olma, çocuklukta ana baba kaybı ya da onlardan ayrılmak zorunda kalma, kronik fiziksel rahatsızlıklar depresyona hazırlayan psikososyal etkenlerdir⁽⁵⁾. Yakın bir akrabasının ölümü depresyonun ortaya çıkmasına zemin hazırlayan yaşam olaylarından biridir⁽⁵⁾. Çalışmamızda elde edilen bulgular literatür⁽⁵⁾ ile uyumludur.

Sonuç olarak; YMEASO bölgesinde yaşayan orta ve ileri yaş kadınlarda depresyon belirtileri görülme sıklığı yüksek bulundu. Bu sonuç kadınların eğitimi, medeni durumu, kronik hastalığının varlığı, ölen çocuğunun ol-

ması, ortalama aylık gelirin düşük olması gibi faktörlerle de ilişkilidir.

Depresyon birinci basamak sağlık hizmetlerinde sık karşılaşılan hastalıklardan biridir. Bu nedenle birinci basamak sağlık hizmeti sunan sağlık personelinin hastayı değerlendirirken, ayırıcı tanıda depresyonu da düşünmeleri ve birinci basamak çalışanlarına yönelik, depresyonun daha iyi tanınıp tedavi edilmesi doğrultusunda eğitim toplantılarının yapılması faydalı olacaktır. Ayrıca orta ve ileri yaşlardaki kadınlarda depresyon belirtileri sıklığını ve depresif belirtilerin ortaya çıkmasını etkileyen faktörlerin tespit edilmesine yönelik daha geniş örneklemli çalışmalar yapılmasının gereği daha iyi yansıtacağı kanaatindeyiz.

Geliş Tarihi : 04.11.2002

Yayına kabul tarihi : 26.02.2003

Yazışma adresi:

Dr. Yasemin AÇIK

Fırat Üniversitesi, Tıp Fakültesi,

Halk Sağlığı Anabilim Dalı

ELAZIĞ

KAYNAKLAR

1. Uğuz Ş, Turhan N, Aydın H, ve ark. Farklı bir bakışla depresyon, Galenos, 2002; 61: 43-52.
2. Öztürk MD. Ruh Sağlığı Bozuklukları. Medikomat Matbaası, Ankara 1994; 223-260.
3. Ünal S, Küev L, Güleç C, ve ark. Depresif bozukluklarda risk etkenleri, Klinik Psikiyatri Dergisi, 2002; 5: 8-15.
4. Weissman MM, Klerman GL. Psychiatric nosology and midtown manhattan study. Arch Gen Psychiatry, 1980; 37: 229-240.
5. Köroğlu E. Birinci basamak sağlık hizmetleri uygulamasında depresyon, Depresyonun ABC'si, MedicoGraphics, 3 baskı, HYB 1997; 3-7.
6. Guze SB, Robins E. Suicide and primary affective disorders. Br J Psychiatry, 1970; 117: 437-438.
7. Reiger DA, Burge JD. Quantitative and experimental methods in psychiatry. epidemiology, Comprehensive Textbook of Psychiatry, 6. Baskı, HI Kaplan, BJ Sadock (eds) Baltimore. Williams & Wilkins, 1995; 392-395.
8. Akdemir A, Dönbak S, Dağ İ ve ark. Hamilton Depresyon Derecelendirme Ölçeği (HDDÖ)'nün Geçerliliği-Güvenirliliği ve Klinikte Kullanımı, 3P Dergisi 1996; 4: 251-259.
9. Rezaki M. Bir sağlık ocağına başvuran hastalarda depresyon. Türk Psikiyatri Dergisi, 1995; 6:13-20.
10. Apan E, Karaömerlioğlu Ö, Aytaç N, ve ark. Karataş beldesinde yaşayan 15-49 yaşındaki kadınlarda depresyon semptomları ve etkileyen faktörler, Erciyes Tıp Dergisi, 1997; 19: 200-203.
11. Zung WWK, Broadhead WE, Roth ME. Prevalance of depressive symptoms in primary care. J Fam Pract, 1993; 37: 337-344.
12. Balzer G, Williams GD Epidemiology of dysphoria and depression in an elderly population. Am J Psychiatry, 1980; 4: 439-441.
13. Kennedy GJ, Kelman HR, Thomas C ve ark. Hierarchy of characteristics associated with depressive symptoms in an urban elderly sample. Am J Psychiatry, 1989; 146: 220-228.
14. Ben-Arie T, Swartz L, Bickman BJ. Depression in the elderly living in the community: its presentation and features. Br J Psychiatry, 1987; 150: 169-174.
15. Crum RM, Cooper-Patrick L. Depressive symptoms among general medical patients: Prevalance and one-year outcome. Psychosom Med, 1994; 56: 117-119.

